

fredag 16. august kl. 1830

Tale under offentlig møte i Järnvägsparken i
Kiruna i tilknytning til Nordkalottkonferansen.

(Manuskript)

Formålet med vårt stevne i Kiruna i disse dager er å utveksle ideer og erfaringer om mulighetene for å styrke næringsgrunnet og bedre livsvilkårene på Nordkalotten. Vi skal knytte kontakter mellom folk som sentralt og lokalt har ansvaret for distriktsutbygging og lokalforvaltning. Vi som kommer langveis fra, skal styrke kontakten med folket i dette området. Vi skal skaffe oss bedre innsikt i folks leveforhold og de problemer som møter dem i hverdagen. Gjennom et godt samarbeid mellom folket og de sentrale og lokale myndigheter er det mulig å føre fram en gunstig sosial og økonomisk utvikling i de områder av våre land der leveforholdene fra naturens side er så utsatte. Vi ser det også som en oppgave å diskutere med folk i distriktene de distriktpolitiske tiltak som er satt i verk eller planlegges, og de generelle utviklingstendenser i landenes økonomiske liv.

Hovedproblemene i disse nordlige landsdeler har vært ensidigheten i næringslivet og et utilstrekkelig tilbud av varierte og godt betalte

arbeidsplasser. Sysselsettingen har vært sterkt konsentrert om jordbruk, skogbruk og fiske og inntektsforholdene har vært skiftende og ustabile. Mangelen på tilstrekkelige utdanningstilbud og et skikkelig offentlig apparat for kulturelle og sosiale tjenester har bidratt til utflyttingen fra landsdelene. Vi har satt oss som mål å bryte tendensen til at næringsvirksomheten, sysselsettingsmulighetene og den materielle levestandard på Nordkalotten vedvarende skal bli hengende etter i den alminnelige velstandsutvikling som ellers preger våre land.

Utviklingen i den siste tiden bærer tegn på at landsdelene er på veg inn i en ny utviklingsfase. Det ser ut til at strømmen nå er snudd. Utflyttingen er dempet ned og tildels helt stanset. Folketallet øker i enkelte distrikter. Nye industrivirksomheter og bynæringer er under utvikling. Bosettingsmønsteret er blitt mer levedyktig og gir et bedre underlag for de mange offentlige tjenester i helsesektoren, undervisning, samferdsel og i kulturelle aktiviteter som det moderne samfunn gjør krav på. Landsdelenes framtid vurderes langt mer optimistisk enn før.

Jeg skal ikke komme inn på alle de faktorer som har bidratt til å demme opp for og kanskje vende de krefter som i lange tider har hemmet den økonomiske utvikling på Nordkalotten. Foredragene under denne

konferansen i Kiruna behandler ulike sider av disse spørsmål. Men de utviklingstendenser som nå bryter fram i dagen, er i hvert fall et resultat av et samvirke mellom tiltaksevne i de lokale samfunn og offentlige tiltak for å støtte opp under slikt initiativ.

Distriktpolitikken har etter hvert blitt mer effektivt utviklet. Den vil bli ført videre og bygget ytterligere ut. Den norske regjering fremmet i vår en tilleggs melding om et nytt utbyggingsprogram for Nord-Norge. Den fikk Stortingets støtte. Det var bred enighet om hovedmålene i programmet og de konkrete tiltak som der er foreslått. Siktemålet må være å skape større likhet mellom Nord-Norge og de øvrige landsdeler i levevilkår og i menneskenes muligheter for å velge sin livsbane. Konkrete handlingsprogrammer er satt opp for de enkelte næringer og for utbygging av samferdselsnett, utdanningssektoren og helsestellet. De kommunale og fylkeskommunale organer og næringslivet i landsdelen har et særlig ansvar for å følge opp gjennomføringen av programmet. Fylkesutvalgene i landsdelen har oppnevnt et eget Landsdelsutvalg for dette formål. Det vil virke som et samarbeidsorgan med et særskilt statssekretærutvalg for Nord-Norge-programmet.

Vår regjering har også utarbeidet en aksjonsplan for de sentrale samiske bosettingsområder i Nord-Norge. Et hovedsynspunkt er å søke å bevare

det samiske kulturinnslag i Norden, ved å gi de mennesker dette gjelder, den utdanning og økonomiske støtte som gjør det mulig for dem å føre sin livsform og sine tradisjoner videre. Det er foreslått opprettet et eget råd i samiske skole spørsmål og et eget styre for husflid. Gjennom norsk sameråd vil det bli gitt støtte til en ukeavis på samisk. Tilskuddsordninger til reindriften tar sikte på å gjøre den til en mer lønnsom og sikker levevei. Tiltak for å effektivisere jordbruket og utnytte naturressursene i området vil bli vurdert. Det vil bli opprettet et særskilt utviklingsfond på 10 mill.kroner til bruk over en 5-års periode i de 5 kommuner som dekkes av aksjonsplanen: Kautokeino, Karasjok, Porsanger, Tana og Nesseby. Et råd og et fast sekretariat for fondet vil i samråd med de lokale myndigheter og andre institusjoner utarbeide konkrete utviklingsplaner. En melding om aksjonsplanen vil bli fremmet for Stortinget denne høsten. Jeg føler meg nokså trygg på at den vil få Stortingets alminnelige tilslutning.

Geografisk og økonomisk er Nordkalotten et utkantområde i Europa. Men i flere forhold ligger dette området i sentrum av de problemer som Europa og hele menneskeheten er opptatt av. Det gjelder kravet om at menneskene må bevare en del av jordens natur og miljø fri for de innhugg som industrisamfunnene fører med seg. Det gjelder

problemet om å komme fram til en fornuftigere utnyttelse av de biologiske og materielle ressurser som gir grunnlaget for menneskenes liv på jorden. Det som til slutt vil bli resultatene av den Havrettskonferanse som FN har hatt gående i sommer, vil i avgjørende grad få virkning på utnyttelsen av fiskebestanden og andre ressurser i havet, på havbunnen og under havbunnen utenfor Nordkalottens kyster. Vi kan vanskelig forestille oss den katastrofe som vil ramme de nordnorske fiskerisamfunn om det i disse kyst- og havområder ikke skulle være mulig å opprette internasjonalt bindende lover om utøvelsen av fisket, fordeling av fangstkvoter og vern av fiskebestanden.

Oljen er en ny ressurs for Nordkalottområdet etter de informasjonen en nå sitter inne med. Regjeringen er innstilt på å åpne et begrenset område for undersøkelsesboring utenfor kysten av Troms så snart de tekniske forhold er klarlagt, muligens i 1975/76. Utnyttelsen av eventuelle oljefunn vil bli holdt innenfor en ramme som for den samlede oljevirkosomhet på den norske sokkel gir et moderat utvinningstempo. Hensynet til fiskeriene kommer inn som en særlig viktig faktor for bestemmelsen av virksomhetens omfang. Geologiske forhold tyder på forekomster av olje også på den norske kontinentalsokkel mellom Finnmarkskysten og Svalbard.

En eventuell oljeutvinning i disse områder

vil endre energibildet og forsyningsforholdene for næringslivet på Nordkalotten. Oljen kan gi grunnlag for vekst i bestående industrivirksomheter og for utvikling av nye industriprosjekter på tvers av landegrensene.

Nordkalotten har også etter hvert kommet sterkt inn i sikkerhets- og avspenningsproblemene i Europa. Det føres forhandlinger om avspenning og en balansert nedbygging av de militære styrker i Sentral-Europa. Samtidig har det funnet sted en meget sterk militær oppbygging på sovjetisk side på Kolahalvøya. For å trygge freden i Europa, må avspenningen og balansert nedrustning gjelde også dette området. Bare gjennom fred og trygghet kan vi ha håp om å utnytte de store muligheter som nå synes å være tilstede for folkene på Nordkalotten.

Alle forhold tatt i betraktning gjør det rimelig med ny optimisme og kraft å fortsette det felles arbeid for å bygge ut moderne samfunn over Nordkalotten. - samfunn som gir alle mennesker i disse fra naturens side utsatte landsdeler kontakt, trivsel og trygghet.